Key words: *linguist, research, syntax, secondary members of the sentence, apposition.*

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У РІЗНОСТИЛЬОВИХ ТЕКСТАХ

Василь Ожоган

(м. Київ)

УДК 81’367.62

СЕМАНТИЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗАЙМЕННИКОВИХ СЛІВ

На сьогодні проблема розподілу слів за частинами мови, зокрема й витлумачення семантичної та граматичної природи займенників, встановлення їхнього статусу і місця в граматичній системі мови, залишається однією з найскладніших і найдискусійніших проблем загального мовознавства [1, с. 128-130; 2, с. 41-49; 3, с. 184-216; 4, с. 16; 5, с. 51; 6, с. 17-32; 8, с. 151 -152; 9, с. 65-66; 10, с. 75-89; 12, с. 158-176; 13; 14, с.119;16, с.31-32, 11-124; 19, 1974, с. 78-81; 20, с. 62-68; 21, с.110-141; 22, с. 53-63 й под.].

В українській лінгвістиці найпоширенішою є традиційна класифікація займенникових слів, за якою виокремлюють дев’ять (інколи, об’єднуючи питальні і відносні, вісім) основних семантичних розрядів: 1) особові: *я, ти, він, вона, воно, ми, ви, вони;* 2) зворотний: *себе;* 3) присвійні: *мій, твій, його, її, наш, ваш, їхній, свій;* 4) вказівні: *той, цей, такий, стільки, там, тут, сюди, так, тоді, тепер, відтоді, доти, тому;* 5) питальні: *хто, що, який, чий, котрий, скільки, де, куди, звідки, коли, відколи, доки, поки, чому, навіщо, як, наскільки;* 6) відносні: *хто, що, який, чий, котрий, скільки, де, куди, звідки, коли, відколи, доки* тощо; 7) заперечні: *ніхто, ніщо, ніякий, нічий, нікотрий, ніскільки, ніде, нікуди, нізвідки, ніколи, ніяк;* 8) неозначені: *абихто, дехто, хтось, будь-хто, казна-хто,хто-будь, хто-небудь* й ін., утворені поєднанням афіксів *де-, аби-, -сь, будь-, казна-, хтозна-, -небудь, будь-* з основами питальних прономінативних слів; 9) означальні: *весь, увесь, сам, самий,*

кожен, кожний, жоден, жодний, інший [7, с. 294-304; 18;17та ін.]. На нашу думку, недоліки цієї класифікації полягають у тому, що при класифікації за розрядами деякі займенникові слова не отримали логічного й вмотивованого витлумачення. Так, наприклад, до якого розряду відносити прономінативні субстантиви *я, ти, ми, ви* (до персональних чи дейктичних?), прономінативні ад'єктиви *мій,твій, наш, ваш* (до персональних, посесивних чи дейктичних?), *чий* (до питальних, відносних чи посесивних?) і под. Неправомірним, як нам видається, є так само зарахування до розряду дейктичних лише займенникових слів *той, цей, такий, стільки* тощо. Оскільки функція вказівності властива й іншим семантичним розрядам, то доречніше названі одиниці кваліфікувати як власне-дейктичні і разом з особовими прономінативними субстантивами *я, ти, ми, ви,* прономінативними посесивними ад'єктивами *мій, твій, наш, ваш,* прономінативними прислівниковими словами *по-моєму, по-твоєму, по-нашому, по-вашому,* які вказують на учасників мовленнєвої ситуації, зараховувати до дейктичних. У семантичній класифікації не проаналізовано деякі займенникові слова, що активно функціонують в українській мові, зокрема особово-предметні (*він, вона, воно, вони*), їх безпідставно зараховано до особових, проте вони корелюють не лише з особами, а й з предметами, пор.: *Страшний* ***скрипаль*** *підняв уже смичок.* ***Він*** *буде грати реквієм* (Ліна Костенко) – *Біднесенький мій ліс,* ***він*** *зовсім задубів!* (Ліна Костенко). Пор. думку В. Виноградова, який пропонував виокремити займенники в специфічний лексико-семантичний тип слів, до складу якого зараховував лише предметно-особові та похідні від них [Виноградов, 1986, с. 268].

У лінгвістиці поширені й інші семантичні класифікації займенникових слів [14, с.163; 11, с. 219; 15, с. 54-55], які, однак, здебільшого ґрунтуються на традиційних підходах. Хоча й ці класифікації не позбавлені недоліків. Так, О. Пєшковський пропонує розподіляти займенникові слова за розрядами з урахуванням семантики їхніх кореневих морфем, а не семантики займенникових слів: «Займенники являють собою таку єдину в мові і

надзвичайно парадоксальну в граматичному відношенні групу слів, у яких неграматичні частини слів (корені) мають саме це суб'єктивно-об'єктивне значення, тобто позначають ставлення того, хто мислить, до того, про що він мислить» [14, с. 163]. Якщо брати за основу класифікації такий підхід, то тоді доведеться до складу прономінативних зараховувати всі слова із займенниковими коренями: до розряду особових – *якати, тикати;* до власне-вказівних – *тутешній, тутеський, тамтешній, тодішній, теперішній;* до зворотних – *особа, собічити, відсебеньки, присвоювати, присвійний, свійський, свояк;* до означальних – *всячина, самота, іншість, інакшість, наскрізний, повсюдний, звідусільний;* до питальних – *колишній, кудикати;* до заперечних – *нічия, нікудишній, нічийний, ніяковий, ніяковіти;* до неозначених – *будь-колитися* тощо, що суперечить загальноприйнятому підходові кваліфікації мовних одиниць. Подібну класифікацію займенникових слів подає В. Мігірін [11, с.218], який, окрім традиційних семантичних розрядів прономінативних слів, виокремлює комунікативно-відносні, емоційні, взаємні і вказівно-неозначені. Проте і ця класифікація не позбавлена недоліків: по-перше, до неї включено не лише займенникові слова, а й сполуки їх з іншими словами (еквіваленти прономінативних слів), по-друге, не цілком вмотивовано розряд емоційних займенникових слів. О. Сидоренко, виокремлюючи п'ять розрядів займенникових слів (питальні, вказівні (до цієї групи вона зараховує власне-вказівні, предметно-особові, зворотні, присвійні), неозначені, узагальнювально-видільні і заперечні), зазначає, що «відносні, традиційно виділювані в окремий розряд, поєднують у собі низку ознак прономінативів і сполучників, тобто являють собою контамінантні одиниці, а тому повинні бути виведені за межі займенників» [15, с.61]. Якщо погодитися з тим, що до складу займенникових слів не варто включати контамінанти, то на яких засадах до семантичної класифікації введено безособово-предикативні прономінативні одиниці, адже вони так само виступають як контамінанти – поєднують безособово-предикативні і прономінативні функції. Не зупиняючись детальніше на інших

класифікаціях, хотілося б зазначити, що займенникові слова підлягають внутрішньому семантичному членуванню, яке ґрунтується на їхній кореляції з власне-іменниками, власне-прикметниками, власне-прислівниками і лексичними морфемами (у традиційному витлумаченні кількісними числівниками). Займенникові слова, по-різному співвідносячись із мовною узагальненою вказівністю і мовленнєвою опосередкованою конкретністю, поділяються на семантичні розряди,які об'єднуються в три групи – дейктичні, анафоричні і квантитавні (див. табл. 1).

І. Де й к т и ч н і прономінативні слова пов'язані з учасниками комунікативної ситуації чи з комунікативною ситуацією. Їх розподіляємо на 1) власне-вказівні: займенникові прикметники *той, отой, цей, оцей, такий, отакий,* займенникові прислівники – локативні (*тут, отут, там, отам, туди, отуди, сюди, осюди, звідти, звідтіля, звідси),* темпоральні *(тоді, отоді, відтоді, тепер, отепер, відтепер, зараз)*, причини *(тому),* способу дії *(так, отак),* міри і ступеня (*стільки, настільки),* аналітичні морфеми *(стільки),* напр.: *Чорна, ламана, зла, зимова тиша, як смерть, стоїть за дверима. З цієї зими залишиться мова – **та**, якою ти говорила* (Сергій Жадан); *Ми ніколи більше не повернемося **сюди*** (Сергій Жадан); *Де вчора ще блакить текла й бриніла Крізь золото, **тепер** лягла безкрила Глухоніма шпитальна тишина* (Євген Маланюк); *І щойно торкнеться дим якогось дерева, як воно **зараз** же спалахує високим та стрімким полум'ям* (Тодось Осьмачка); 2) особові іменники і посесивні прикметники (1 і 2 особи однини і множини: *я, ти, ми, ви; мій, твій, наш, ваш),* атрибутивні прислівники способу дії *(по-моєму, по-твоєму, по-нашому, по-вашому)*, що вказують на адресанта чи адресата мовлення, напр.: ***Я** знаю: знову буде розіп'ято, Червоне серце, – Серед неба у хмарах, І кров'ю сходу Обіллєш білі гони на всесвіт* (Майкл Йогансен); ***Я** буду просто її любити, буду просто її пам'ятати* (Сергій Жадан); ***Ти** ходиш по вічних задуманих росах, А я тебе, мамо, і досі не стрів* (Іван Драч); *Верни **до мене,** пам'яте моя…* (Василь Стус); *Я Ваші очі пам'ятаю, Як музику, як спів. Зимовий вечір. Тиша. **Ми***

(Павло Тичина); *Віддайте мені мову, якою* ***мій*** *народ мене благословив* (Ліна Костенко); *Мені шкода, що ніхто не чує* ***вашої*** *молитви про страдну долину* (Роман Федорів) тощо.

ІІ. А н а ф о р и ч н і займенникові слова виражають послідовний зв'язок між одиницями висловлення чи тексту, до якого вони входять, і пов'язані або з попереднім (власне-анафора), або (рідше) з наступним (антиципація, катафора) його антецедентом (чи частиною) кореферентними відношеннями. До анафоричних належать: 1) особово-предметні прономінативні субстантиви третьої особи *(він, вона, воно, вони),* прономінативні посесивні ад'єктиви (*його, її, їхній, їх),* займенникові атрибутивні прислівники способу дії (*по-його, по-її, по-їхньому),* напр.: *Цього Чижика він сказав Федьковій матері віддати йому, бо він* ***його*** *виграв у Федька* (Володимир Винниченко); *З кедрових квадрів, тісно при собі* ***вона*** *стоїть, простора і широка, ця хата з ґанком* (Олег Ольжич); *Той ліс зашумить, і ті сни ізійдуть І являть тебе* ***вони*** *в небі і в морі, У синьому небі, у синьому морі… Тебе* ***вони*** *являть і так і замруть* (Микола Вінграновський); *Хоч у крокет я ніколи ще не грав, однак швидко опанував* ***його*** *нехитрі правила…* (Борис Антоненко-Давидович); *На ранок розгледіти колір* ***її*** *очей і зрозуміти, що саме такими їх собі уявляв* (Сергій Жадан); 2) вказівні якісні прономінативні ад'єктиви *(той, отой, цей, оцей, такий, отакий),* локативні *(тут, отут, там, отам, туди, отуди, сюди, осюди, звідти, звідтіля, звідси),* темпоральні *(тоді, отоді, відтоді, тепер, отепер, відтепер, зараз),* причинові *(тому),*способу дії *(так, отак),* міри і ступеня *(стільки, настільки),* прономінативні адвербіальні слова й аналітичні морфеми *(стільки),* напр.: *Я не знаю, хто душу мою освітив, що вогнями вона заблищала; може,* ***той,*** *що повз вікна весною ходив, хто в руках своїх квіти пахучі носив і кого я в юрбі пізнавала* (Олена Журлива); *Я повертаюсь без принуки На землю, де помру колись, На землю, що одна-єдина Мені безсмертя може дать. Я* ***там*** *– творець, я* ***там*** *– людина, А тут – чужої правди тать!* (Дмитро Павличко); *Золото на воді й вогні за рікою. Всі твої сльози* ***звідси*** *й радощі* ***звідси*** (Сергій Жадан); *Й* ***тоді****, як умру я, Й* ***тоді****, як*

істлію, - Красою затчу я Заставлену мрію (Павло Тичина); 3) зворотні займенникові слова *себе, один одного, свій, по-своєму,* напр.: *При згадці про хліб Чайчиха мимоволі зітхає, дивиться на ту діжку, в якій місила тісто* ***для себе*** *й молодого Чайченка, а потім для дітей та внуків* (Михайло Стельмах); *Ми йшли і з захопленням оповідали* ***один одному*** *свої враження* (Олег Ольжич); *Мені не треба слави, ані грошей, ані щоб сильний вітер похвалив, - аби хто-небудь, мислію возросший, до мене часом слух* ***свій*** *прихилив* (Ліна Костенко); 4) відносні прономінативні ад'єктиви *(який, котрий, чий),* обставинні й атрибутивні прономінативні прислівники *(де, куди, звідки, звідкіля, коли, відколи, доки, поки, допоки, чому, навіщо, нащо, як, скільки, наскільки),* напр.: *Це бездомна земля:* ***хто*** *тут жив, той не втік, і запізно говорити про це – всяке місце по людях зализне* (Оксана Забужко); *Тому,* ***хто*** *боїться – потрібна віра. Тому,* ***хто*** *любить – достатньо пам'яті* (Сергій Жадан); *Якщо не хочеш про мене згадувати, якщо не маєш сили та спокою, думай про ліс,* ***що*** *стоїть загатою – міцною, надійною та високою* (Сергій Жадан); *Образ,* ***який*** *з'явився на його маленькій дощечці, захоплював його все більше і більше…* (Олександр Жовна); *Іще я люблю до безумства наші українські степи,* ***де*** *промчалась синя буря громадянської баталії* (Микола Хвильовий); ***Коли*** *в людини є народ, тоді вона уже людина* (Ліна Костенко) й под.

III. К в а н т и т а т и в н і займенникові слова. До цієї групи зараховуємо такі розряди: 1) неозначені займенникові іменники, займенникові прикметники, займенникові прислівники й аналітичні морфеми, утворені за допомогою словотворчих афіксів ***казна-, бозна-, хтозна-, -сь*** *(казна-хто, хтозна-хто, бозна-хто, хтось, казна-що, хтозна-що, щось, казна-який, хтозна-який, якийсь, казна-котрий, хтозна-котрий, котрийсь, казна-чий, хтозна-чий, чийсь, хтозна-де, десь, казна-куди, хтозна-куди, кудись, хтозна-звідки, звідкись, колись, хтозна-чому, чомусь, якось, казна-як, хтозна-скільки* тощо), напр.: ***Хтось*** *говорив, що рецензувати поезію – значить цитувати її* (Василь Симоненко); ***Щось*** *у мені вмерло, а*

щось *народжувалось* (Валерій Шевчук); *І хоч в'яжіть, хоч плітку або клітку, хоч* ***бозна-хто*** *розкаже* ***бозна-де,*** *якщо він лицар – жінка кине квітку, на все життя очима проведе* (Ліна Костенко); ***Десь*** *на початку осені з'являються тиша й міць, так, немов небеса зачиняють свої майстерні* (Сергій Жадан); ***Чомусь*** *так гірко плакала вона, Ховаючи обличчя у долонях, І щось боліло в грудях і у скронях, І в душу не приходила весна* (Олександр Пономарьов); 2) інтродуктивні прономінативні субстантиви (*дехто, дещо*), ад'єктиви (*деякий, декотрий, дечий),* обставинні локативні й темпоральні адвербіальні слова *(де-не-де, де-де, декуди, подекуди, деколи, коли-не-коли, інколи, іноді),* напр.: *Видно вже, як люди тягнуться по снігу, важко переставляючи ноги,* ***дехто*** *ліг* (Василь Барка); *Десь після ночі сонце знайде листи, Ненаписані тобі. Все так сталось. Просто візьми й відпусти. Так буває* ***інколи*** (Валерій Харчишин); *Тепер я* ***іноді*** *зустрічаю своїх учнів* (Олександр Довженко); 3) екзистенційні займенникові іменники і прикметники, утворені за допомогою префіксів ***аби-, будь-*** і постфіксів ***небудь, -будь*** *(абихто, будь-що, абиякий, який-небудь, чий-будь* тощо), займенникові прислівники з префіксами ***аби-, будь-*** і постфіксами ***–небудь, -будь*** у своїй структурі *(абизвідки, абиколи, будь-куди, будь-як, де-небудь, коли-будь, як-будь* тощо) й аналітичні прономінативні морфеми *(скільки-небудь, скільки-будь),* напр.: *Нарешті, хіба серед наших численних «молодих поетів» багато хто навчився від неокласиків* ***абичого*** (Володимир Державин); *І ще мені здається невірним, коли* ***будь-яким*** *нашим стосункам настане повне забуття* (Олександр Жовна); ***Хто-небудь*** *та* ***де-небудь*** *хай зо мною кличе* (Богдан-Ігор Антонич); *Нічого на світі так я не люблю, як саджати* ***що-небудь*** *у землю, щоб проізростало* (Олександр Довженко); *Щовечора Шворень ховався в найгустіших кущах* ***якого-небудь*** *парку і весь перетворювався на слух* (Василь Симоненко); *Хотілося одного: присісти* ***де-небудь*** *хоч на хвилинку, на маленьку хвилиночку тільки і задрімати* (Богдан Лепкий); 4) універсальні *(весь, увесь, усякий (усяк), кожний (кожен), жодний (жоден), інший, сам (самий), усюди, повсюди, повсюдно, скрізь, звідусіль,*

звідусюди, завжди, завше, усяко, інакше, по-всякому, по-іншому: ***Все****, що тільки я чув, та сказати не вмів, Я у тобі уздрів* (Богдан Лепкий); *Відстань – це те єдине, що не має* ***жодного*** *значення* (Сергій Жадан); ***Кожен*** *день був очікуваним, як дарунок* (Сергій Жадан); *… якщо ти говориш зі мною, ти в цей час не говориш із кимось* ***іншим*** (Сергій Жадан); 5) заперечні, які вказують на відсутність осіб, предметів, ознак тощо *(ніхто, ніщо, нікого, нічого, ніякий, нікотрий, жодний (жоден), нічий, ніде, нікуди, нізвідки, нівідкіля, нізвідкіля, ніколи, нівідколи, ніяк, ніскільки: Мій світ стоїть мені уперше знов! І тихну я, і світ у тиші плаче… Ми з ним удвох…* ***ніхто*** *і не побаче,* ***Ніхто*** *не захвилює нашу кров* (Микола Вінграновський); *Той, хто* ***нічого*** *немає,* ***нічого*** *й не матиме, той, кому немає чого втрачати,* ***нічого*** *не втратить* (Сергій Жадан); *Ми навіть не пам'ятаємо, хто і що говорив, ми навіть не помічаємо* ***жодну*** *із твоїх прикрас* (Сергій Жадан); 6) питальні, що вживаються для оформлення запитання про осіб (*хто)* або предмети *(що),* про ознаки, якості чи належність предмета *(який, чий),* про місце *(де, куди, звідки),* час *(коли, відколи, поки, доки, допоки),* причину (*чому),* мету *(нащо, навіщо),* міру *(скільки, наскільки),* спосіб дії *(як),* про порядок і кількість предметів при лічбі *(котрий, скільки),* напр.: *Вдягає ніч жалобно рам'я. О,* ***хто*** *це ранить утлу пам'ять?* (Михайло Драй-Хмара); ***Що*** *в твоїм серці, країно,* ***що*** *в твоїй голові?*(Сергій Жадан); ***Куди*** *йдемо?****Який*** *лишаєм слід?* (Ліна Костенко); ***Звідки*** *ти, чорна валко, пташина зграє?* (Сергій Жадан); ***Чому*** *саме ви потрапили до темних потоків?* (Сергій Жадан); **-** ***Скільки*** *ж вам літ, батюшко? – поцікавився автор* (Павло Загребельний).

Отже, прономінативні слова, зважаючи на їхню кореляцію з власне-іменниками, власне-прикметниками, власне-прислівниками і лексичними морфемами, підлягають внутрішньому семантичному членуванню. Займенникові слова, по-різному співвідносячись із мовною узагальненою вказівністю і мовленнєвою опосередкованою конкретністю, поділяються на семантичні розряди, які об'єднуємо в три групи – дейктичні, анафоричні і квантитативні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли. – М. : Изд-во иностр. лит., 1955. – 416 с.
2. Виноградов В. В. Русский язык (Грамматическое учение о слове) : [учеб. пособие для вузов] / В. В. Виноградов / отв. ред. Г. А. Золотова. – 3-е изд., испр. – М. : Высш. шк., 1986. – 640 с.
3. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : Академічна граматика української мови / Іван Вихованець, Катерина Городенська / за ред. Івана Вихованця. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
4. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1988. – 256 с.
5. Гавранек Б. К вопросу о порядке размещения частей речи в грамматике / Б. Гавранек // Языкознание в Чехословакии : [сб. ст., 1956-1974 / под ред. А. Г. Широковой]. – М. : Прогресс, 1978. – С. 49-54.
6. Жирмунский В. М. О природе частей речи и их классификации / В. М. Жирмунский // Вопросы теории частей речи : На материале языков различных типов. – Л. : Наука, Ленингр. отд-ние, 1968. – С. 7-32.
7. Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови : [підручник для факультетів мови і літ. пед. ін-тів] / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – 2-ге вид., випр. – К. : Рад. шк., 1961. – 408 с.
8. Кодухов В. И. Общее языкознание / В. И. Кодухов. – М. : Высш. шк., 1974. – 303 с.
9. Курилович Е. Очерки по лингвистике / Е. Курилович. – М. : Изд-во иностр. лит., 1962. – 456 с.
10. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови : Морфологія : у 2 ч. / І. К. Кучеренко. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1961. – Ч.1. – 172 с.
11. Мигирин В. Н. Язык как система категорий отображения / В. Н .Мигирин. – Кишинев : Штиинца, 1973. – 240 с.

12. Мухин А. М. Части речи и синтаксические единицы // А. М. Мухин // Вопросы теории частей речи : На материале языков различных типов. – Л. : Наука, 1968. – С. 158 – 176.
13. Ожоган Василь. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови / Василь Ожоган. – К., 1997. – 230 с.
14. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении / А. М. Пешковский. – 6-е изд. – М. : Учпедгиз, 1938. – 452 с.
15. Сидоренко Е. Н. Очерки по теории местоимений современного русского языка / Е. Н. Сидоренко. – К. ; Одесса : Лыбидь, 1990. – 148 с.
16. Суник О. П. Общая теория частей речи / О. П. Суник. – М. ; Л. : Наука, 1966. – 131 с.
17. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища шк., 1994. – 414 с.
18. Сучасна українська літературна мова : Морфологія /за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1969. – 583 с.
19. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – Л. : Наука, 1974. – 428 с.
20. Admoni W. Der deutsche Sprachbau / W. Admoni. – Л. : Просвещение, 1972. – 312 s.
21. Fries Ch. The structure of English : An introduction to the construction of English sentences / Ch. Fries. – 2nd impress. – London : Longmans, 1959. – XI, 304 p.
22. Tesniere L. Elements de syntaxe structurale / Tesniere L. – 2-e ed., revue et corrigee. – Paris : Klincksiesk, 1969. – 670 p.

У статті проаналізовано традиційні й новітні підходи щодо класифікації займенникових слів в українському мовознавстві, запропоновано розподіл займенникових субстантивів, займенникових ад'єктивів, займенникових прислівників й аналітичних морфем на дейктичні, анафоричні й квантитативні компоненти з урахуванням різних аспектів.

Ключові слова: *займенникові слова, займенникові іменники, займенникові прикметники, займенникові прислівники, дейктичні займенникові слова, анафоричні займенникові слова, квантитативні займенникові слова.*

The paper deals with the analysis traditional and innovational Ukrainian linguistic approaches to the classification of pronoun words. The distribution of pronoun substantives, pronoun adjectives, pronoun adverbs and analitical pronoun morphemes to deictic, anaphoric and quantitative components is propounded according to different aspects.

Key words: *pronoun words, pronoun substantives, pronoun adjectives, pronoun adverbs, deictic pronoun words, anaphoric pronoun words, quantitative pronoun words.*

Табл. 1. СЕМАНТИЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗАЙМЕННИКОВИХ СЛІВ

№ з/п	Семантичні типи	Частини мови								Аналітичні морфеми
		Іменник	Прикметник	Прислівник						
				локативні	темпоральні	причинові	мети	способу дії	міри і ступеня	
I.	власне-дейктичні		*той, отой, цей, оцей, такий, отакий*	*тут, отут, там, отам, туди, отуди, сюди, осюди, звідти, звідтіля, звідси*	*тепер, отепер, зараз, тоді, отоді, потім, відтоді, відтепер, доти, досі*	*тому*		*так, отак*	*стільки, настільки*	*стільки*
	Особові	*я, ми, ти, ви*	*мій, твій, наш, ваш*					*по-моєму, по-твоєму, по-нашому, по-наськи, по-вашому*		
II.	особово-предметні	*він, вона, воно, вони*	*його, її, їхній,їх*					*по-його, по-її, по-їхньому*		
	Вказівні		*той, отой,*	*тут,*	*тепер,*	*тому*		*так,*	*стільки*	*стільки*

				цей, оцей, такий, отакий	*отут, там, отам, туди, отуди, сюди, осюди, звідти, звідтіля, звідси*	*отепер, зараз, тоді, отоді, потім, відтоді, від-тепер, доти, досі*			*отак,*	*на-стільки*	
		Зворотні	*себе, один одного, один другого*	*свій*					*по-своєму*		
		Відносні	*хто, що*	*який, чий, котрий*	*де, куди, звідки, звідкіля*	*коли, відколи, доки, поки, допоки*	*чому*	*нащо, навіщо*	*як*	*скільки, на-скільки*	*скільки*
I I I		Неозначені	*казна-хто, хтозна-що, хто, хтось, казна-що, хтозна-що, щось*	*казна-який, хтозна-який, якийсь, казна-котрий, котрийсь, хтозна-чий*	*казна-де, хтозна-де, десь, казна-куди, хтозна-куди, кудись, казна-звідки, хтозна-звідки, звідкись*	*казна-коли, хтозна-коли, колись*	*чомусь*	*навіщось*	*казна-як, хтозна-як, якось*		*казна-скільки, хтозна-скільки, скількись*
		інтродук-тивні	*дехто, дещо*	*деякий, декотрий, дечий*	*де-не-де, де-де, декуди, подекуди, деінде*	*деколи, коли-не-коли, інколи, іноді*					
		екзистен-ційні	*абихто, будь-хто, хто-небудь, хто-будь, абищо, будь-що, що-небудь, що-будь*	*абиякий, будь-який, який-небудь, який-будь, абичий, будь-чий, чий-небудь, чий-будь*	*абизвідки, будь-звідки, звідки-небудь, абикуди, будь-куди, куди-небудь, абиде, будь-де, де-небудь*	*абиколи, будь-коли, коли-небудь,*			*абияк, як-небудь,будь-як*		*аби-скільки, скільки-небудь, скільки-будь*

		універсальні	*усякий, усяк, усе, усі, кожний, кожен*	*весь, увесь, усякий, усяк, кожний, кожен, жодний, жоден, інший, сам, самий*	*усюди, повсюди, повсюдно, скрізь, звідусіль, звідусюди зівсюди*	*завжди, завше*			*усяко, інакше, по-всякому, по-іншому, по-інак-шому*		
		Заперечні	*ніхто, ніщо, нікого, нічого*	*ніякий, нікотрий, жодний, жоден, нічий*	*нідЕ, нІде, нікуди, нізвідки, нівідкіля, ні-звідкіля,*	*ніколи, нівід-коли*			*ніяк*		*ніскільки*
		Питальні	*хто? що?*	*який? чий? котрий?*	*де? куди? звідки? звідкіля?*	*коли? від-коли? поки? доки? допоки?*	*чому?*	*на-віщо? нащо?*	*як?*	*скіль-ки? на-скіль-ки?*	*скільки?*

Ніна Кухар

(м. Вінниця)

УДК 811.161.2’367

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕЧЕНЬ ІЗ ФАКУЛЬТАТИВНИМИ ПРИСЛІВНИМИ КОМПОНЕНТАМИ АТРИБУТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

Специфіку атрибутивної семантики факультативних прислівних компонентів дослідники пов’язують із «заміщенням морфологічними категоріями атрибутивної позиції [3, с. 182]». На рівні частин мови такі некатегоріальні вираження властиві: іменникам (безприйменниковим і прийменниково-відмінковим словоформам): *блакить неба, сік берези, круг для плавання, пара від галушок, вуйко з сопілкою, дірка в стіні, небо в зірках;* прислівникам: *дорога вліво, закуска нашвидкуруч, домовленість звечора.*

У реченнєвій структурі української мови атрибутивність семантики факультативних компонентів, що займають приіменникову позицію, досить